

וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בְּכָל לַבְבָּךְ, בְּשֵׁנֵי לִבְבוֹת הוּא, שֶׁהֵם שְׁנֵי יִצְרִים, אֶחָד יִצֵּר טוֹב וְאֶחָד יִצֵּר רָע. וּשְׁנֵי אֱלֹהִים, כֹּל אֶחָד וְאֶחָד נִקְרָא לֵב. זֶה נִקְרָא לֵב טוֹב, וְזֶה נִקְרָא לֵב רָע. וּמִשּׁוּם כֵּן הוּא לַבְבָּךְ, שֶׁהֵם שְׁנַיִם, יִצֵּר הַטוֹב וְיִצֵּר הָרָע.

וּבְכָל נַפְשֶׁךָ? וּבְנַפְשֶׁךָ הֲיֵה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! מַה זֶה וּבְכָל נַפְשֶׁךָ? הַבְּכָל הַזֶּה לְשֵׁם מָה? אֲלֵא לְהַכְלִיל נַפְ"שׁ וְרו"ח וּנְשַׁמ"ה. זֶהוּ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ, בְּכָל מַה שְׁאוּחֶזֶת הַנַּפֶּשׁ הַזֹּאת. וּבְכָל מַאֲדָךְ, אִף כֵּן כַּמָּה מִיָּנַיִם הֵם שֶׁל מְמוֹן, כֻּלָּם מְשֻׁנִּים אֱלֹהִים מְאֹלָה, וְעַל זֶה כְּתוּב בְּכָל. אֶהְבֵּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִסֵּר לוֹ כֹּל זֶה, לְאַהֲבֵי אֹתוֹ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד.

וְאִם תֹּאמַר, בְּיִצֵּר הָרָע אִיךָ אָדָם יְכוּל לְאַהֲבֵי אֹתוֹ, שֶׁהֲרֵי יִצֵּר הָרָע הוּא מְקַטְרֵג שְׁלֵא יִקְרַב אָדָם לְעִבּוּדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִיךָ יֵאָהֵב אֹתוֹ בּוֹ? אֲלֵא זֹהִי עִבּוּדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר, כְּשֶׁהֵיטֵר הַזֶּה נִכְנָע לוֹ מִשּׁוּם הָאֱהָבָה שְׁאוּהֵב אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁכִשְׁהֵיטֵר הָרָע הַזֶּה נִכְנָע וְהָאָדָם הַזֶּה שׁוֹבֵר אֹתוֹ, זֹהִי אֶהְבֵּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שִׁיּוּדָע לְקַרֵּב אֶת אֹתוֹ יִצֵּר הָרָע לְעִבּוּדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

כִּיָּן הוּא סוּד לְבַעֲלֵי הַדִּין. כֹּל מַה שְׁעוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲלֶה וּמְטֵה, הַכֹּל הוּא כְּדֵי לְהִרְאוֹת כְּבוֹדוֹ, וְהַכֹּל הוּא לְעִבּוּדָתוֹ. וְכִי מִי רָאָה עֶבֶד שֶׁמְקַטְרֵג אֶת אֲדוֹנּוֹ, וּבְכָל מַה שֶׁרְצוֹן אֲדוֹנּוֹ נַעֲשֶׂה הוּא מְקַטְרֵג?! רְצוֹן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא שִׁיְהִי הָאֲנָשִׁים תָּמִיד בְּעִבּוּדָתוֹ וְיִלְכוּ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת כְּדֵי לְזַכּוֹתָם בְּכַמָּה טוֹבוֹת. הוּאִיל וּרְצוֹנּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזֶה, אִיךָ בָּא עֶבֶד רָע וְנִמְצָא מְקַטְרֵג מִתּוֹךְ רְצוֹן אֲדוֹנּוֹ וּמִסֻּטָה אֶת בְּנֵי הָאָדָם לְדֶרֶךְ רָעָה, וְדוֹחָה אֹתָם מִדֶּרֶךְ טוֹבָה, וְעוֹשֶׂה לָהֶם שְׁלֵא יַעֲשׂוּ אֶת רְצוֹן אֲדוֹנָם וּמִסֻּטָה אֶת בְּנֵי הָאָדָם לְדֶרֶךְ רָעָה?

אֲרָא וְדַאי שֶׁרְצוֹן אֲדוֹנּוֹ הוּא עוֹשֶׂה. לְמַלְךְ שֶׁהִיָּה לוֹ בֶּן יַחֲדִי וְהִיָּה אוֹהֵב אֹתוֹ בְּיוֹתֵר, וְצָוָה עָלָיו בְּאֶהְבָה שְׁלֵא יִקְרִיב אֶת עַצְמוֹ לְאִשָּׁה רָעָה, מִשּׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁקָּרַב אֵלָיָה, אֵינּוּ כְּדַאי לְהַכְנִס לְהִיכַל הַמֶּלֶךְ. הוֹדָה לוֹ אֹתוֹ הַבֶּן לְעִשׂוֹת רְצוֹן אָבִיו בְּאֶהְבָה.

בבית המלך בחוץ היתה זונה אחת נאה למראה ויפת תאר. לימים אמר המלך, אני רוצה לראות את רצונו של בני אלי. קרא לאותה הזונה ואמר לה: לכי ותפתי את בני, כדי לראות את רצון בני אלי. מה עשתה אותה זונה? הלכה אחר בן המלך והתחילה לחבק ולנשק אותו ולפתותו בכמה פתויים. אם אותו בן יאה ומציית למצוות אביו – גוער בה ולא מציית לה ודוחה אותה ממנו. ואז אביו שמח בבנו ומכניסו לתוך הפרגוד של היכלו, ונותן לו מתנות ואוצרות וכבוד רב. מי גרם את כל הכבוד הזה לבן הזה? הוזהר, אוימה, אותה הזונה.

ואותה הזונה יש לה בזה שבח או לא? ודאי שיש לה שבח מכל הצדדים. אחד – שעשתה את רצון המלך. ואחד – שגרמה לאותו הבן כל אותו הטוב ולכל האהבה הזו של המלך אליו. ועל זה כתוב (בראשית א) והנה טוב מאד. והנה טוב – זה מלאך החיים. מאד – זה מלאך המות, שהוא ודאי טוב מאד למי שמציית למצוות רבונו. ובא ראה, אם לא יהיה המקטרג הזה, לא היו יורשים הצדיקים את הגנזים העליונים הללו, שעתידיים לרשת עולם הבא.

אשריהם שנפגשו במקטרג הזה, ואשריהם שלא פגשו בו. אשריהם שפגשו בו ונצלו ממנו, שבשכילו יורשים כל אותן טובות וכל אותם עדוניהם וכל אותן תשוקות של העולם הבא, שעליו כתוב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך.

ואשרי אותם שלא פגשו בו, שבשכילו יורשים גיהנם ונטרדו מארץ החיים, שהרי אותם הרשעים שפגשו אותו, היו מצייתים לו ונמשכו אחריו, ועל זה יש לצדיקים להחזיק לו טובה, שהרי בגללו יורשים כל אותן הטובות ועדוניהם ותשוקות לעולם הבא.

מהי תועלתו של המקטרג הזה כאשר הרשעים מצייתים לו? אלא אף על גב שאין בו תועלת, מצות אדונו הוא עושה. ועוד, שהרי מתחזק בשכיל זה. הואיל והוא רע, הוא מתחזק כשהוא עושה רע. הרשע אינו מתחזק, עד שהורג אדם. כיון שהרג בני אדם, אז מתחזק ומתגבר בכחו ויש לו נחת. כך אותו מקטרג שנקרא מלאך המות לא מתגבר בכחו, עד שמסטה את בני האדם ומקטרג להם והורג אותם, ואז יש לו נחת ומתחזק ומתגבר בכחו.

כמו שמתחזק צד החיים כשבני אדם הם טובים וילכו בדרך ישר, אף כך המקטרג הזה מתחזק ומתגבר כשהרשעים מציתים לו, והוא שולט עליהם. הרחמן יצילנו. ואשרי אותם שזוכים לנצחו ולהכניעו ולזכות בשבילו לעולם הבא, ומתחזק אדם במלך הקדוש תמיד. על זה ודאי נאמר, (תהלים פד) אשרי אדם עוז לו בך מסלות בלבכם. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא היו הולכים בדרך. פגש בהם רבי אלעזר. עד שראו אותו, ירדו כלם מן החמורים. אמר רבי אלעזר, ודאי פני השכינה ראיתי, שהרי כשרואה אדם צדיקים או זכאים שבדור ופוגש בהם, ודאי הם פני השכינה. ולמה נקראו פני השכינה? משום שהשכינה מסתתרת בתוכם, היא בסתר, והם בגלוי. משום שהם קרובים של השכינה, הם נקראים פנים שלה. ומי הם? אותם שהיא התקנה עמם להראות אצל המלך העליון. והואיל ואתם כאן, ודאי שהשכינה התקנה עליכם ואתם פניה. (ופגש בהם ודאי רואה פני השכינה, משום שהשכינה מסתתרת בתוכם, היא בסתר והם בגלוי, והיא נתקנת עמם להראות לפני המלך. והואיל ואתם כאן שלשה, ודאי שהשכינה נתקנה עליכם ושורה בתוכם).

פתח ואמר, (בראשית לג) קח נא את ברכתי אשר הבאת לך וגו'. כשראה יעקב את סמאל מקטרג באותו לילה, ראה אותו בדמות עשו, ולא הכיר בו עד שעלה הבקר. פיון שעלה הבקר והשגיח בו, ראה אותו בפנים נסתרים וגלויים. התבונן באותה דמות שהיתה כדמות עשו, מיד השגיח וידע שהיה ממנה של עשו והחזיק בו. מה כתוב? (שם לד) ויאמר שלחני כי עלה השחר. והחברים העירו, שבשביל שהגיע זמנו לזמר ולשבח את הקדוש ברוך הוא, ועל זה כי עלה השחר.

וכאן יש להסתכל, שודאי שלטונו אינו אלא בלילה בתוך החשכה, וסוד זה - מפחד בלילות, זה פחד הגיהנם. ומה שאמר בלילות, רצה לומר הוא ונקבתו. ובשביל כך לא שולט אלא בלילה.

וזה שאמר ויאמר שלחני כי עלה השחר. מה זה כי עלה השחר? משום שכשמגיע הבקר ועובר שלטונו של החשך של הלילה, אז נכנס הוא ואוכלוסיו בנקב תהום רבה שלצד צפון, עד שנכנס הלילה, ונשארים הפלכים, ושולטים ומשוטטים בלילה (בעולם) עד

שָׁבָא הַבְּקָר. וְלָכֵן הָיָה דוֹחֵק לוֹמֵר, שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, שְׁהָרִי לֹא שׁוֹלֵט בְּיוֹם.

כְּמוֹ זֶה גְלוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא בְּלִילָה וְנִקְרָאת לִילָה. מְלֶךְ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת רָשָׁע שׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל, עַד שְׁיָבֵא הַבְּקָר וַיֵּאִיר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַיַּעֲבֹר שְׁלֹטוֹנָם, וְעַל זֶה כִּי עָלָה הַשָּׁחַר. דְּחוּק הָיָה בְּיָדוֹ וְתָשֵׁשׁ כַּחוֹ, שְׁהָרִי עָבַר הַלִּילָה. וְעַל זֶה יַעֲקֹב הִחְזִיק בּוֹ וַרְאָה דְּיוֹקְנוֹ כְּדִיוֹקְנוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ, אֲבָל לֹא כֹף בְּגִלּוּי, וְאֵז הוֹדָה לוֹ עַל הַבְּרָכוֹת.

מַה כְּתוּב אַחֲרֵי זֶה? (שם לג) כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פְּנֵיךָ כְּרָאת פְּנֵי אֱלֹהִים וְתִרְצַנִּי. שְׁרָאָה בְּאוֹתָם הַפְּנִים שֶׁל עֵשׂוֹ כְּדַמּוֹת שְׁנִרְאָה לוֹ סְמָאֵל מִמֶּשׁ, שְׁהָרִי בְּכָל מְקוֹם שְׁאָדָם נִקְשָׁר, כֹּף נִרְאִים פְּנָיו. וְאַתֶּם קְדוֹשִׁים עֲלִיוֹנִים, שְׁכִינָה עִמָּכֶם, וּפְנֵיכֶם כְּאוֹתָם הַפְּנִים שְׁלָה, אֲשֶׁרִיכֶם! אָמַר, אִם בְּדֶרֶךְ הַזֶּה הָיִיתִי הוֹלֵךְ עִמָּכֶם, הָיִיתִי יוֹשֵׁב עִמָּכֶם. כָּעַת שְׁאַתֶּם לְדַרְכְּכֶם וְאֲנִי לְדַרְכִּי, אֶפְרָד מִכֶּם בְּדַבְרֵי תוֹרָה.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קכז) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שְׁוֹא עֲמְלוֹ בּוֹנִיו בּוֹ אִם ה' לֹא יִשְׁמֵר עִיר שְׁוֹא שְׁקֵד שׁוֹמֵר. וְכִי שְׁלֹמֹה אָמַר הַתְּשַׁבַּחַת הַזֶּה כְּשִׁבְנָה אֶת בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ? לֹא כֹף, שְׁהָרִי דָוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר לוֹ בְּשִׁבִיל שְׁלֹמֹה בְּנוֹ, כְּשִׁבְא נִתֵּן אֶצְלוֹ וְאָמַר לוֹ עַל שְׁלֹמֹה שֶׁהוּא יִבְנֶה אֶת בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ. וְאַחַר כֹּף דָּוִד הַמֶּלֶךְ הִרְאָה לְשִׁלְמָה בְּנוֹ אֶת דְּיוֹקְנֵי בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ. כִּיִּן שְׁרָאָה דָּוִד אֶת דְּיוֹקְנֵי בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ וְכָל תְּקוּנָיו, אָמַר שִׁירָה עַל שְׁלֹמֹה בְּנוֹ, וְאָמַר אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת וְגו'.

דְּבַר אַחַר שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה - לְמֶלֶךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ. וְשִׁירָה זֹה הִיא שִׁירָה וְתְשַׁבַּחַת עַל כָּל שְׁאָר הַשִּׁירָה, וְשִׁירָה זֹה עוֹלָה עַל כָּלֵן. אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת - שְׁרָאָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל אוֹתָם שְׁבַעַת הָעַמּוּדִים שֶׁהַבַּיִת הַזֶּה עוֹמֵד עֲלֵיהֶם שְׁעוֹמְדִים שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת לְכַנּוֹת אֶת הַבַּיִת הַזֶּה. מֵעַל כָּלֵם עוֹמֵד בְּעַל הַבַּיִת שֶׁהוֹלֵךְ עַל גְּבֵיהֶם, וְנוֹתֵן לָהֶם כַּח וְתִקְףָ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי.

וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד, אִם הַמֶּלֶךְ הַזֶּה שְׁכָל הַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ, שֶׁהוּא בְּעַל הַבַּיִת, לֹא בּוֹנֶה אֶת הַבַּיִת הַזֶּה - שְׁוֹא עֲמְלוֹ בּוֹנִיו בּוֹ, אוֹתָם שְׁעוֹמְדִים שְׁעוֹמְדִים לְכַנּוֹת עַל הַבַּיִת הַזֶּה. אִם ה' לֹא יִשְׁמֵר עִיר - זֶה

המלך שכל השלום שלו. שוא שקד שומר – זהו עמוד אחד שהעולם התתקן עליו, ומיהו? צדיק, שהרי הוא שומר את אותה העיר.

המשכן שעשה משה, תמיד היה הושע עומד ושומר אותו, שהרי אין שמירתו – רק בזה שנקרא נער, שכתוב (שמות לג) ומשרתו הושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל. אחר כך משכן זה לא היה שמור אלא בשביל נער אחר, שכתוב (שמואל א ג) והנער שמואל משרת. (והיה מסדר שם) משום שאין שמירת המשכן אלא בנער. (אבל בית המקדש אינו כך, שאין שמירתו אלא בקדוש ברוך הוא, שכתוב אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר) ומיהו השומר הזה? אותו ששומר המשכן שנקרא כך: נער מטטרו".

אבל אתם קדושים עליונים, אין שמירתכם כמו שמירת המשכן, אלא שמירתכם כשמירת בית המקדש, הקדוש ברוך הוא לבדו, שכתוב אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר. שהרי בכל זמן שצדיקים הולכים בדרך, הקדוש ברוך הוא שומר אותם תמיד, שכתוב ה' ישמר צאתך ובוואך.

הלכו אחריו, ולוו אותו שלשה מילים, וחרזו לדרךכם. קראו עליו, (תהלים צא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, על כפיים ישאונו וגו'. (משלי כג) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך.

ואת המשכן תעשה עשר יריעת וגו'. רבי יהודה פתח, (שם יד) ברב עם הדרת מלך ובאפס לאם מחתת רזון. ברב עם הדרת מלך – אלה הם ישראל, שכתוב בהם (דברים ז) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך. והם עם שעולים לכמה אלפים ולכמה רבבות, וכשהם רבים בחשבונם, זהו כבודו של הקדוש ברוך הוא, שהרי עליונים ותחתונים משבחים את שמו של המלך העליון ומשבחים אותו בשביל העם הקדוש הזה. זהו שכתוב (שם ד) רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה.

ואם תאמר, הרי כתוב (שם ז) כי אתם המעט מכל העמים – אלא, מכל העמים ודאי, אבל מעם אחד הם יותר רבים. שהרי אין עם בכל העולם גדול ורב כשאר אלה. ואם תאמר, הרי בני ישמעאל והרי בני אדום הרי כמה הם – ודאי כך רבים הם, אבל כל שאר העמים, כלם מערכים אלה באלה, בנים יש לעם זה בעם זה, ולא אלה בנים בעם אחר ולא אלה באחר. ומשום כך אין עם בכל העולם גדול ורב

בְּיִשְׂרָאֵל, עִם נִבְחָר וַיְחִידִי, אֵלֶּה בְּאֵלֶּה בְּלִי עֲרֻבֹכֶיָּה אַחֲרַת כָּלֵל, שְׁכָתוֹב כִּי עִם קָדוֹשׁ אֲתָה לֵּה' אֱלֹהֶיךָ וּבָךְ בָּחַר ה', וְעַל זֶה בָּרַב עִם הַדָּרַת מְלֶךְ, הַדְּוֹר הוּא לְמֶלֶךְ הָעֲלִיּוֹן בְּקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

עוֹד, בְּזִמְנֵן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת (שֶׁהוּא מְקַדֵּשׁ מַעֲט) וְכָל הָעַם הוֹלְכִים כְּאַחַד וּמִתְפַּלְלִים וּמוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲזִי הוּא הַדְּוֹרוֹ שֶׁל מְלֶךְ, שְׁמֶלֶךְ סִתָּם זֶה מְלֶךְ הַקָּדוֹשׁ (הַמְּשִׁיחַ), שֶׁהִתְתַּקֵּן בִּיפִי וְתִקּוֹן לְעֵלוֹת לְמַעְלָה.

וּבְאַפָּם לֹאִם מִחַתַּת רְזוֹן – וּכְשֶׁהוּא מְקַדֵּים לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְהָעַם לֹא בָּאִים לְהִתְפַּלֵּל וּלְשַׁבַּח אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲזִי כָּל אוֹתוֹ שֶׁלְטוֹן שֶׁלְמַעְלָה וְכָל אוֹתָם מְמַנִּים וּמַחְנֹת עֲלִיּוֹנִים, כָּלֵם נִשְׁפָּרִים (מְעַבְרִים) מֵאוֹתוֹ עֲלוּי שֶׁמִּתְתַּקְּנִים בְּתִקּוּנֵי אוֹתוֹ הַמְּלֶךְ.

מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה שִׁישְׂרָאֵל לְמִטָּה מְסֻדְרִים תְּפִלוֹתֵיהֶם וּבִקְשׁוֹתֵיהֶם וּמְשַׁבְּחִים אֶת הַמְּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, כָּל אוֹתָם מַחְנֹת עֲלִיּוֹנִים מְסֻדְרִים שְׁבָחִים וּמִתְתַּקְּנִים בְּאוֹתוֹ תִּקּוֹן קָדוֹשׁ, מִשׁוּם שֶׁכָּל הַמַּחְנֹת הָעֲלִיּוֹנִים כָּלֵם חֲבָרִים עִם יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה לְשַׁבַּח אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאַחַד, לְהִיּוֹת עֲלִיתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעְלָה וּמִטָּה כְּאַחַד.

וּכְשֶׁהֵם מְזַדְמָנִים לְהִיּוֹת חֲבָרִים עִם יִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׂרָאֵל לְמִטָּה לֹא בָּאִים לְסֻדֵּר תְּפִלָּתָם וּבִקְשָׁתָם וּלְשַׁבַּח אֶת אֱדוֹנָם – כָּל הַמַּחְנֹת הַקָּדוֹשִׁים שֶׁל הַשְּׁלִטוֹן הָעֲלִיּוֹן נִשְׁפָּרִים (מְעַבְרִים) מִתְתַּקְּנֵיהֶם, שֶׁהָרִי לֹא עוֹלִים בְּעֲלִיָּה וְלֹא יְכוּלִים לְשַׁבַּח אֶת רַבּוֹנָם כְּרֵאוּי. מִשׁוּם שֶׁשְׁבַחֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צְרִיכִים לְהִיּוֹת כְּאַחַד מַעְלָה וּמִטָּה, עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בְּשָׁעָה אַחַת, וְעַל זֶה מִחַתַּת רְזוֹן וְלֹא מִחַתַּת מְלֶךְ. **וְאַפָּלוּ** שֶׁלֹּא הִתְרַבּוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֲלֵא עֲשָׂרָה, בְּאוֹתָם הָעֲשָׂרָה מְזַדְמָנִים הַמַּחְנֹת הָעֲלִיּוֹנִים לְהִיּוֹת עִמָּהֶם חֲבָרִים. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁכָּל תִּקּוּנֵי אוֹתוֹ הַמְּלֶךְ הֵם בְּעֲשָׂרָה, וְלִכֵּן דִּי בְּעֲשָׂרָה, אִם אֵינָם יוֹתֵר.

וּבֵא רְאֵה, בְּמִשְׁכָּן מָה כְּתוּב? וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יָרִיעַת. עֶשֶׂר, מִשׁוּם שֶׁתִּקּוֹן הַמִּשְׁכָּן (הַשְּׂכִינָה) הוּא בְּעֲשָׂרָה לְהִיּוֹת כְּרֵאוּי. עֶשֶׂר, מָה הַטַּעַם עֶשֶׂר וְלֹא עֲשָׂרָה? אֲלֵא עֶשֶׂר בְּכָל מְקוֹם הוּא בְּלִי שְׂכִינָה, שֶׁאֵינָה בַּחֲשָׁבוֹן, כְּגוֹן זֶה (מַלְכִים-א ז) עִמַּד עַל שְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקָר. הַשְּׂכִינָה אֵינָה בַּחֲשָׁבוֹן, שֶׁהָרִי הִיא עוֹמֶדֶת לְמַעְלָה, שְׁכָתוֹב (סו) וְהֵים עֲלֵיהֶם

מלמעלה. ובמקומות הללו של רמזים לסוד שלמעלה שחסר מהם (ה), הרי שכונה יתרה על אותו חשבון, שאינה בחשבון.

לצד האחר נותנים חשבון יותר. והיא במנין בגריעות (לא תאמר חשבון יותר, אלא תוספת אות, והחשבון בגריעות) כמו עשתי, והרי פשוה. ובכל מקום שנוספות אותיות כגון זה, זה לגריעות. כמו האמינון אחיד, שמספיק אמנון. ובצד הקדשה גורע אות, והיא תוספת.

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קד) עטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה. פסוק זה פשוהו, שכשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, התעטף באותו אור קדמון וברא בו שמים.

ובא ראה, אור וחשף (לא) היו כאחד. אור מצד הימין, וחשף מצד השמאל. מה עשה הקדוש ברוך הוא? שתפם כאחד וברא מהם שמים. מה זה שמים? אש ומים שתפם כאחד ועשה שלום ביניהם. וכשנתקנו כאחד ומתח אותם, מתח אותם כיריעה ועשה מהם אות ו', וזו נקראת יריעה. יריעות, שהרי מאות זו התפשט אור ונעשו יריעות. זהו שכתוב ואת המשכן תעשה עשר יריעות.

וישבעה רקיעים הם מתוחים, גנוזים בגניזה עליונה, כמו שבארנו, ורקיע אחד שעומד עליהם. ולאותו רקיע אין גון ואין לו מקום בגלוי, ולא עומד להתבונן בו (אלא בחבונה), והרקיע הזה גנוז ומאיר לכלם, ומסיע אותם למסעיהם, כל אחד ואחד כראוי לו. אלא עומד בהשכל.

מהרקיע הזה והלאה אין מי שידע וישגיח, ויש לאדם לסתם פיו ולא לדבר ולהתבונן בהשכל. מי שישתכל חוזר לאחור, שאין מי שיכול לדעת.

עשר יריעות הן, שהם עשרה רקיעים. ומי הם יריעות המשכן שהן עשר ועומדות להודע לחכמי הלב? מי שידע בהן, מסתכל בחכמה רבה ובסודות של העולם, ומסתכל למעלה באותו מקום, שכל אחד ואחד נדבק בו, פרט לשני אלה שעומדים בימין ובשמאל, והם גנוזים עם השכינה.

רבי יוסי אמר, תשעה רקיעים הם, ושכינה היא עשירית. שאם תאמר בשביל שכתוב עשר – הוא חוץ מהשכינה. אם כך, השכינה היא אחת עשרה שעומדת על עשר. אלא ודאי שתשע הן,

והם תשעה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, והיא העשירית.
כמו זה המשכן הוא עשר יריעות.

אותם עשרה רקיעים סוד הסודות שלא נמסר, רק ליודעי החכמה,
והכל הוא בסודות של המנורה הקדושה, שהוא גלה סוד כל
רקיע ורקיע, והם שמשים שממשים בכל אחד ואחד. שבועה
רקיעים הם למעלה, ושבועה רקיעים הם למטה, כמו שלמעלה.
שבועה רקיעים הם שבהם כוכבים ומזלות להנהיג העולם הזה כפי
דרכו וכמו שצריך לו.

בכלם השביעי עדיף, חוץ מן השמיני שמנהיג את כלם ועומד על
כלם. כתוב סלו לרכב בערבות. מי רוכב בערבות, ומי הן
הערבות? אלא ערבות זה הרקיע השביעי, ולמה נקרא ערבות? על
שהוא כלול מאש ומים כאחד, ומצד הדרום, ומצד הצפון, והוא
מערב משני צדדים.

ואם תאמר, אם כך, שתי הערבות שמתחברות בלולב, ושנינו
ערבות? זהו שכתוב (תהלים סו) סלו לרכב בערבות. אם כך, מי
נותן ירכים בגוף, או גוף ברכים? שהרי זה עושה פרות ונצנים, וזה
לא עושה פרות ונצנים.

אף ודאי שהכל הוא סוד של ערבות שבלולב. אותם ערבות
שבלולב, אחד אש ואחד מים. בסוד הזה של כלם, והוא
שביעי, הוא אש ומים כלולים כאחד בסוד אחד, ומשום שערבות
הוא סוד הכלל של כל ששת האחרונים, הוא סוד המרכבה העליונה,
והקדוש ברוך הוא רוצה ברקיע הזה יותר מכל הרקיעים, ותשוקתו
תמיד לתקן אותו הרקיע ביפי עליון. ועל זה סלו לרכב בערבות,
לאותו שרוכב בערבות, ומיהו? אותו הרקיע טמיר וגנוז שעומד על
גב החיות, שהוא רוכב בערבות.

ועליו לפניו. לא כתוב מלפניו, אלא לפניו, שהרי אין מי שידע בו
כלום. אבל לפניו, מי שנכנס אצל הרקיע הזה, צריך להכנס
בשמחה ולא בעצב כלל, משום שהרקיע הזה גורם, ששם לא שורה
עצב ורגז כלל, שהרי שם הכל בשמחה.

ועל זה, כהן גדול שעומד לפניו לא היה נכנס לבית הקדש - רק
בשמחה ולהראות שמחה, שהרי המקום גורם. ועל זה כתוב

(תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. שהרי צריך שלא להראות בו עצב.

ואם תאמר, אם כך, מי שהוא בצער ודחק, שלא יכול לשמח את לבו, ומתוך דחקו יש לו לבקש רחמים לפני המלך העליון. אם כך, לא תפלל תפלה כלל, ולא יכנס בעצב כלל, שהרי לא יכול לשמח את לבו ולהכניס לפניו בשמחה. מה התקון שיש לאדם הזה? **אף** ודאי הרי שנינו, כל השערים ננעלו ונסגרו, ושערי דמעות לא נסגרו, ואין דמעה אלא מתוך צער ועצב, וכל אותם הממנים על אותם השערים, כלם משברים חתיכות קשות ומנעולים ומכניסים אותן דמעות, ואותה תפלה נכנסת לפני המלך הקדוש.

ואז לאותו מקום יש דחק מאותו עצב ודחק של אותו אדם, כמו שנאמר (ישעיה סג) בכל צרתם לא (לו) צר. תשוקת אותו העולם העליון למקום הזה, כזכר שתשוקתו תמיד אל הנקבה. כשנכנס המלך לגבירה ומוצא אותה בעצב, אז כל מה שהיא רוצה, נמסר בידיה, ואותו אדם ואותה תפלה לא חוזרת ריקם, והקדוש ברוך הוא חס עליו. אשרי חלקו של אותו אדם ששופך דמעות לפני הקדוש ברוך הוא בתפלתו.

כמו זה בשבת, מי שיושב בתענית בשבת, מתוך צערו מראה עצב, ובשבת שולט אותו רקיע עליון, אותו שנראה בשמחה, שהוא שמחה ומשמח לכל. אותו שיושב בעצב, משום שהוא שולט, מוציא את אותו האדם מאותו הענש שנגזר עליו, והרי נאמר סלו - הבו כבוד ורוממות לאותו שרוכב בערבות, שהוא שמחה ומשמח לכל, הרקיע שעל גבי החיות בי"ה שמו ודאי, שהרי באותו מקום השם הזה נכלל. ועלזו לפניו - משום שלא צריך להראות לפניו עצב, כמו שנתבאר. **רבי** אלעזר אומר, פסוק זה כך צריך לומר: סלו לרכב על ערבות. מה זה בערבות? ביה שמו, ביה הוא היה צריך להיות! מה זה שמו? אלא פסוק זה על נסתר כל הנסתרים, עתיק כל העתיקים נאמר, אותו שלא התגלה ולא נודע כלל שהוא רוכב בערבות. ואם תאמר שהוא בא ורוכב בו, אם כך, אף על גב שהוא נסתר, במקום הזה עומד להתגלות.

אף סלו לרכב בערבות, זהו עתיק של כל העתיקים, נסתר כל הנסתרים, שלא ידוע. ובמה הוא רוכב? בערבות, בי"ה, שהוא

סוד קדמון שיצא לפניו (ממנו), וזהו שמו. מאותו נסתר שלא ידוע שמו הוא י"ה. לא שהוא הוא, אלא הוא הוא, בשביל שאותה פרכת שנפרסה ויצאה מלפניו. אבל הפרכת הזו היא שמו, וזוהי מרכבתו, ולא נודע כלל.

וזהו שמו הגדול, משום שיש שמו שאינו כל כך גדול כמו זה אף על גב שיש בו תוספת אותיות. זהו השם הגדול, ולכן בשם הזה אנו מוציאים אמן, שהוא ממנו. בזה הולך אמן בכל הזמן, ובשם אחר לא כך.

אמן יהא שמייה רבא מברך, שכאשר השם הזה מתתקן - הכל בשלמות, וכל העולמות שמחים בשמחה. בשם הזה כלולים עליונים ותחתונים. בשם הזה כלולים שש מאות ושלוש עשרה מצוות של התורה שהן הכלל של כל הסודות העליונים והתחתונים. הכלל של עולם הזכר למעלה, והכלל של עולם הנקבה למטה.

וכך המצוות בלן פרקים ואיברים, להראות בהן את סוד האמונה. מי שלא ישגיח ולא יתבונן בסודות של מצוות התורה, לא ידע ולא יתבונן איך מתקנים האיברים בסוד עליון. כל איברי הגוף מתקנים על הסוד של מצוות התורה, ואף על גב שיש איברים שהם גדולים ועליונים, כלם קטנים וגדולים, אם נטל מהם אחד, אפלו הקטן ביותר של האדם, הוא נקרא בעל מום. כל שכן וכל שכן אותו שפוגם אפלו מצוה אחת מאותן מצוות התורה, שמטיל מום במקום שלא צריך.

בא וראה מה כתוב, (בראשית ב) ויקח ה' אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. ושנינו, לעבדה ולשמרה - אלו קרבנות, והכל אחד. אבל הסוד הזה של מצוות התורה, לעבדה - אלו רמ"ח איברים עליונים. ולשמרה - אלו שלש מאות וששים וחמשה איברים תחתונים. אלה העליונים של זכור, ואלה התחתונים של שמור, והכל אחד.

אשרי מי שזוכה להשלים אותם. מצוות התורה גורמות לאדם להשלים רוחו ונשמתו בעולם הזה ובעולם הבא. התורה מזכה את האדם לרשת שני עולמות, עולם הזה ועולם הבא. כל מי שמשתדל בתורה, משתדל בחיים. חיים בעולם הזה, וחיים בעולם הבא. נצול מכל הענשים הרעים שלא יכולים לשלט עליו. אם בהשתדלות כך, כל שכן מי שעושה מעשה.

רבי חייא ורבי אבא היו שרויים בבית מארחיהם, וקמו בתצות הלילה להשתדל בתורה. בת המארח קמה והאירה להם נר, ואחר כך עמדה אחריהם לשמע דברי תורה.

פתח רבי יוסי ואמר, (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. כי נר מצוה - כל מי שמשתדל בעולם הזה באותן מצוות התורה, מסתדר לפניו בכל מצוה ומצוה נר אחד להאיר לו באותו העולם. ותורה אור - מי שמתעסק בתורה, זוכה לאותו אור עליון שנדלק ממנו הנר, שהרי נר בלי אור אינו כלום. אור בלי נר אף כך לא יכול להאיר. נמצא שכלם צריכים זה את זה. צריך מעשה לתקן הנר, וצריך ללמד תורה להאיר הנר. אשרי מי שמתעסק בה באור ובנר.

ודרך חיים תוכחות מוסר - דרך חיים להכניס בה לעולם הבא, אותן תוכחות שמקבל אדם להסיר את עצמו מדרך רעה וללכת בדרך טובה. עוד ודרך חיים - אותם תוכחות מוסר, שמביא הקדוש ברוך הוא על האדם לטהרו מחטאיו באותן תוכחות. אשרי מי שמקבל אותן ברצון הלב.

דבר אחר כי נר מצוה - (תקון הנר) זה נר המנורה של דוד, שהוא נר מצוה תורה שבעל פה, שצריכה להתתקן תמיד, ואינה מאירה אלא מתוך תורה שבכתב, שהרי אין לתורה שבעל פה אור אלא מתוך תורה שבכתב, שהיא האור להאיר.

הסתכל לאחוריו וראה את בת המארח עומדת מאחריהם. אמר, כי נר מצוה, מה זה נר? זה הנר שהיא מצוה שנשים זוכות בה, והיא נר שבת. שאף על גב שנשים לא זוכות בתורה, הרי הגברים זוכים בתורה ומאירים את הנר הזה שהנשים מתקנות במצוה הזו. הנשים בתקון של הנר הזה - והגברים בתורה להאיר לנר הזה, תקון המצוה שהנשים התחייבו בהם.

שמעיה אותה אשה ובכתה. בין כך קם אבי האשה שהיה שם ונכנס ביניהם, וראה את בתו עומדת מאחריהם ובוכה. שאל אותה אביה, והיא סתה לו (רבי אבא) את המעשה. התחיל אבי האשה אף הוא לבכות. אמר לו רבי יוסי, אולי חתנך בעלה של בתך לא זכה בתורה? אמר לו, ודאי כך זה, ועל זה ודאי אנו בוכים אני ובתי תמיד.

ובְשִׁבִיל שְׂרָאִיתִי אוֹתוֹ יוֹם אֶחָד שֶׁמְדַלֵּג מֵהֶעֱלִיָּה הַזֶּה לְשִׁמְעַע קָדִישׁ עִם הַצְּבוּר, עָלָה בְרָצוֹנִי לְתַת לוֹ אֶת בְּתִי, וְתַחַף שֶׁהַצְּבוּר יֵצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת נְתַתִּי לוֹ אֶת בְּתִי. שְׂאֻמְרָתִי, שֶׁבְּדִלּוֹג הַזֶּה שָׁבָא לְשִׁמְעַע קָדִישׁ, הוּא יִהְיֶה אָדָם גְּדוֹל בְּתוֹרָה, וְאִף עַל גַּב שֶׁהוּא תִינּוֹק וְלֹא הַפְּרָתִי אוֹתוֹ מִקִּדְּשׁ לְכֵן. וְעַכְשָׁו אֶפְלוּ בְרַכַּת הַמְּזוֹן אֵינּוּ יוֹדְעַ, וְלֹא יְכַלְתִּי לְלַמַּד עִמּוֹ בֵּין הַחֲבָרִים שֶׁיִּלְמַד קְרִיאַת שְׁמַע אוֹ בְרַכַּת הַמְּזוֹן.

אָמַר לוֹ, הַעֲבִירֵנּוּ כְּאַחַר, אוֹ אוֹלֵי יוֹלִיד בֶּן שִׁיְהִיָּה אִישׁ גְּדוֹל. בֵּינְתִים הוּא קָם וְדִלַּג עָלֵיהֶם וַיֵּשֶׁב לִפְנֵיהֶם. הִסְתַּכַּל בּוֹ רַבִּי יוֹסִי, אָמַר, וְדַאי אֲנִי רוֹאֶה בְּיַלְד הַזֶּה שְׁאוֹר הַתּוֹרָה יֵצֵא מִמֶּנּוּ לְעוֹלָם, אוֹ בֶּן שִׁיקוּם מִמֶּנּוּ. צָחַק אוֹתוֹ יֶלֶד וְאָמַר, רַבּוּתִי, אָמַר לִפְנֵיכֶם דְּבַר אֶחָד.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לב) צָעִיר אֲנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים, עַל כֵּן זַחְלַתִּי וְאִירָא מַחֲוֹת דְּעֵי אֶתְכֶם. בְּפִסּוֹק זֶה הֵעִירוּ עֲמוּדֵי עוֹלָם, אָבֵל אֵלִיָּהוּא שְׁכָתוּב בּוֹ מִמְשַׁפַּחַת רָם, הֵעִירוּ, שֶׁהָרִי מְזַרַע אֲבָרָהֶם הוּא בָּא, וַיִּפֶּה. אָבֵל אֵלִיָּהוּא הָיָה כְּהֵן, וּמְזַרְעוֹ שֶׁל יַחְזַקָּאל הַנְּבִיא הָיָה. כְּתוּב כָּאֵן בֶּן בְּרַכָּאֵל הַבּוּזִי, וְכְתוּב שֵׁם (יַחְזַקָּאל א) יַחְזַקָּאל בֶּן בּוּזִי הַכְּהֵן.

וְאָם תֹּאמַר, מִשׁוּם שְׁכָתוּב בּוּזִי, בּוּז מְשַׁפַּחַת הָיָה – לֹא כֵּן! חֲזוּר וְאָמַר מִמְשַׁפַּחַת רָם, עֲלִיוֹן עַל הַכֹּל. לָמָּה נִקְרָא בּוּזִי? עַל שֶׁמְבַזֶּה עֲצָמוֹ לְמִי שֶׁגְּדוֹל מִמֶּנּוּ, וְלָכֵן עָלָה בְּשֵׁם עֲלִיוֹן. בּוּזִי – זֶה שֶׁנִּקְרָא אָדָם שָׁלֵם בְּכֹל מָה שֶׁלֹּא נִקְרָא כֵּן אָדָם אַחֵר. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְאַתָּה בֶּן אָדָם, וְעַל שֶׁעָלָה בְּשֵׁם הַזֶּה נִקְרָא רָם, עֲלִיוֹן עַל הַכֹּל.

וְעַל זֶה אָמַר צָעִיר אֲנִי לְיָמִים. לְיָמִים, מִיָּמִים הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! מָה זֶה לְיָמִים? אֵלֹא אָמַר, צָעִיר אֲנִי וְהַקְטַנְתִּי עֲצָמֵי לְיָמִים, לְגַבִּי אָדָם שִׁישׁ לוֹ יָמִים רַבִּים. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׂאֻמְרָתִי שִׁישִׁים יְדַבְּרוּ, וְעַל זֶה אֲנִי צָעִיר וְהַקְטַנְתִּי אֶת עֲצָמֵי אֶל יָמִים. וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים, רְאִיתִי אֶתְכֶם יְשִׁישִׁים עַל כֵּן זַחְלַתִּי וְאִירָא. וְאִירָא מַחֲוֹת דְּעֵי אֶתְכֶם. אִף אֲנִי אֲמַרְתִּי יָמִים יְדַבְּרוּ וְרַב שָׁנִים יִדְעוּ חֻכְמָה, וְדַאי. אָכֵן רוּחַ הָיָה בְּאֲנוּשׁ וְנִשְׁמַת שְׁדֵי תְבִינִים. וְלָכֵן מִשׁוּם שֶׁאֲנִי יֶלֶד, שִׁמְתִי בְרָצוֹנִי שֶׁלֹּא לְדַבֵּר עַד שְׁנֵי חֲדָשִׁים, וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה הֵם נִשְׁלָמוּ. וְעַכְשָׁו שְׂאֻמְרָתִי כָּאֵן, יֵשׁ לִפְתַּח בְּתוֹרָה לִפְנֵיכֶם.